

Ja darbiniekam ir redzes traucējumi

Publicēts: 16.06.2020.

Ar redzes traucējumiem saistīta invaliditāte dažādi ietekmē vizuālas informācijas uztveri. Ar tuvredzību, tālredzību, redzeslauku saistītas izmaiņas (ja minētās saslimšanas ir vienīgais redzes defekts) var koriģēt ar brillēm, kontaktlēcām vai operēt. Smagākos redzes traucējumus daļēji var kompensēt, izmantojot tehniskos palīglīdzekļus, piemēram, runas sintezatoru, diktofonu, lupas, datorpeles teksta palielināšanai, kas dod iespēju iegūt un apstrādāt informāciju. Orientēties apkārtējā vidē cilvēkam ar smagiem redzes traucējumiem palīdz asistents - pavadonis, baltais spieķis un/vai suns pavadonis.

Vājredzīgiem cilvēkiem ir tā saucamā "redzes atmiņa", viņi vieglāk spēj orientēties apkārtējā vidē, ja tā ir pazīstama. Darbā ar datoru izmanto operētājsistēmas un citu datorprogrammu piedāvātās iespējas.

Kāds darbs ir piemērots?

Cilvēkiem ar redzes invaliditāti darba pienākumu veikšanā palīdz citas maņas: tauste, dzirde un oža. Specializētas datortehnoloģijas, kas ir pielāgotas personas ar redzes traucējumiem vajadzībām, paver cilvēkiem iespējas strādāt dažādās profesionālās darbības jomās, paplašinot savas nodarbinātības iespējas.

Cilvēki ar redzes invaliditāti, kuriem ir stabils redzes atlikums, var sekmīgi strādāt vairākās profesionālās darbības jomās, piemēram:

informācijas tehnoloģijās - datorsistēmu un datortīklu administrators, datorsistēmu testētājs (izmantojot atbilstošo pielāgojumu);

mākslā un kultūrā - instrumentu mūziķis, ansambļu un koru koncertmeistars, mūzikas instrumentu skaņotājs;

amatniecībā – cepurnieks, pinējs;

humanitārās zinātnēs - bibliotekārs tulks;

jurisprudencē – jurists;

lauksaimniecībā - stādu audzētājs, dārznieka palīgs;

pakalpojumu jomā - pastnieks, kopēšanas iekārtu operators, šuvējs (aizkaru, dvieļu, gultas veļas izgatavošana, izmantojot šujmašīnas ar drošības aprīkojumu), apkopējs, sētnieks;

tirdzniecībā - tirdzniecības aģents;

izglītībā - mūzikas, sporta, vēstures skolotājs, interešu pulciņa vadītājs;

sociālajā darbā - sociālais rehabilitētājs, sociālais darbinieks.

Neredzīgi cilvēki var veikt darba pienākumus, kuros dominējošas ir citas maņas vai kuros redzes funkciju var kompensēt, izmantojot specializētās datorprogrammas un citas komunikācijas tehnoloģijas; tālruni ar runas funkciju u.c. Iespējamo darbu piemēri:

socioloģijā - intervētājs (pa tālruni un izmantojot ekrānlasošo programmu);

tirdzniecībā - tirdzniecības aģents (pa tālruni);

mākslā un kultūrā – instrumentu mūziķis, mūzikas instrumentu skaņotājs, koncertmeistars;

amatniecībā - pinējs, adītājs, tamborētājs;

izglītībā – mūzikas skolotājs;

humanitārās zinātnēs – tulks;

pakalpojumu jomā - masieris, klientu apkalpošanas operators (pa tālruni).

Neredzīgiem cilvēkiem nereti īpaši attīstīta sajūtu uztvere, piemēram, atšķirt smaržas, izšķirt garšas, kas ir ļoti nozīmīga atsevišķās profesijās, var būt īpaši attīstīta muzikālā dzirde.

NVA pieredze – bezdarbnieku ar redzes traucējumiem nodarbināšana subsidētajās darba vietās

Profesionālā joma
Profesijas
Vadība
projekta vadītājs, saimniecības vadītājs
Administrēšana
biroja vadītājs, arhīva pārzinis
Tirdzniecība
pārdevējs, tirdzniecības veicinātājs
Ekonomika un finanses
grāmatvedis
Sociālā palīdzība
sociālais rehabilitētājs, aprūpētājs
Būvniecība
tāmētājs
Komunikācijas
sabiedrisko attiecību speciālists
Izglītība
interesešu pulciņa audzinātājs
Informācijas tehnoloģijas
datordizainers, datu ievades operators

Ēdināšana
virtuves darbinieks
Lauksaimniecība
mehanizētās slaukšanas operators
Pakalpojumu joma
klientu apkalpošanas speciālists, suņu un kaķu kopējs, labiekārtošanas strādnieks

Vai būs jāpielāgo darba vieta?

Veidojot darba vietu neredzīgam vai vājredzīgam darbiniekam, ir svarīgi nodrošināt izteiktus krāsu kontrastus, atbilstošu apgaismojumu, drošu un pārskatāmu telpas iekārtojumu, izvairoties no šķēršļiem un sīkām detaļām. Iekārtojot darba vietu, ir nepieciešama līdzdalība no kolēģiem, kas pārzina instrumentu, iekārtu un tehnoloģiju darbību, izpildes norisi un galaprodukta un/vai pakalpojuma kvalitāti, lai kopā ar ergoterapeitu noteiktu, kādi darbam nepieciešamie palīgmateriāli un palīglīdzekļi ir vajadzīgi.

Neredzīgajiem rakstot un lasot ir jāizmanto audiotaktīlās metodes, datoru aprīkojot ar speciālā (Braila) raksta rindu un ekrānlasošo programmu. Vājredzīgajiem ir svarīgi nodrošināt piemērotu apgaismojumu, var būt nepieciešama teksta palielinājuma vai runas sintēzes datorprogramma. Daļa vājredzīgo lieto speciālās brilles un/vai lupas, turklāt vairumā biroja programmas pieļauj burtu lieluma un attēla kontrasta maiņu.

Neredzīgs vai vājredzīgs darbinieks jāiepazīstina ar telpu iekārtojumu un jāpārliecinās, ka novērsta iespēja nokļūt veselībai vai dzīvībai bīstamā situācijā. Izpētot telpas, cilvēks spēs informēt par vietām, kur būtu jāizvieto atbilstoši orientieri. Nav vēlams bieži mainīt darba vietas iekārtojumu, jo, ja darbinieks pie tā ir pieradis, viņam ir vieglāk orientēties.

Kā veidot komunikāciju?

Komunikācijas procesā neredzīgie nevar, bet vājredzīgajiem ir grūti saskatīt sarunas partnera sejas izteiksmi, mīmiku, acu skatienu u.c. vizuāli uztveramas īpatnības, taču dzirdes uztvere palīdz viņiem orientēties saskarsmē pēc sarunu partnera balsis un tās īpatnībām (tonalitātes, diapazona, tembra, skaļuma, augstuma), runas īpatnībām (stila, struktūras, leksikas, tempa, intonācijas). Darba telpā svarīga laba akustika, taču jāizvairās no trokšņa, jo informācijas uztvere ar dzirdes palīdzību šiem darbiniekiem ir īpaši nozīmīga.

<https://www.nva.gov.lv/lv/ja-darbiniekam-ir-redzes-traucejumi>